

Archeologisch bureauonderzoek & Inventariserend
Veldonderzoek, verkennende fase

**Achterhoeksestraat 63, Rucphen
Gemeente Rucphen**

B&G rapport 917

Colofon

Projectnummer	20210310
Auteurs	M. Berkhout MA, dr. A.W.E. Wilbers
Redactie	dr. A.W.E. Wilbers
Versie	2.0
Status	Definitief

Autorisatie

dr. A.W.E. Wilbers	Senior prospector	29-03-2010	
--------------------	-------------------	------------	--

Goedkeuring

Drs. G.J.A. Sophie	Regiobureau Breda	21-04-2010	
--------------------	-------------------	------------	--

Opdrachtgever	AGEL Adviseurs De heer G. Visser Postbus 4156 4900 CD Oosterhout
---------------	---

© Becker & Van de Graaf bv
Noordwijk, mei 2010
ISSN 1879-3711

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden veeleelvoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke andere wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Protocol 4002
Protocol 4003

SAMENVATTING:

In opdracht van AGEL Adviseurs heeft archeologisch onderzoeksbureau Becker & Van de Graaf bv in maart 2009 een Inventariserend Veldonderzoek (IVO), verkennende fase, door middel van boringen uitgevoerd aan de Achterhoeksestraat 63 te Rucphen, gemeente Rucphen.

De aanleiding voor dit onderzoek is het voornemen een nieuwe woning te bouwen in de tuin van het bestaande pand. Daar de tuin niet als woonlocatie in het bestemmingsplan voorkomt is een wijziging in het bestemmingsplan nodig.

Op basis van het eerder uitgevoerde bureauonderzoek (Engel, van den & Corver 2009) is naar voren gekomen dat er in het plangebied archeologische sporen en resten kunnen voorkomen vanaf het Laat Paleolithicum. Aanvullend booronderzoek was noodzakelijk om aan te tonen in hoeverre de bodemopbouw intact was en wat daarmee samenhangend de kans op het aantreffen van archeologische waarden was. Dit rapport bevat zowel het eerder uitgevoerde bureauonderzoek als de resultaten van het booronderzoek.

Het booronderzoek heeft aangetoond dat de bovengrond sterk gevlekt is en dat tot in het diepste archeologisch interessante niveau, de zogenaamde C-horizont, verstoringen zijn aangetroffen. De kans op het aantreffen van archeologische waarden is hierdoor zeer klein en eventuele archeologische waarden zullen zich waarschijnlijk niet (meer) *in situ* bevinden.

Op basis van de resultaten van het booronderzoek wordt aanbevolen om geen archeologisch vervolgonderzoek uit te laten voeren. Dit advies zal gecontroleerd worden door het bevoegd gezag, de gemeente Rucphen.

INHOUDSOPGAVE:

ADMINISTRATIEVE GEGEVENS VAN HET PLANGEBIED.....	4
1. INLEIDING	5
1.1. Aanleiding	5
1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek.....	5
1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied	5
2. BUREAUONDERZOEK	7
2.1. Werkwijze	7
2.2. Geologie, geomorfologie en bodem.....	7
2.3. Archeologie	9
2.4. Historische situatie en mogelijke verstoringen.....	9
2.5. Gespecificeerd verwachtingsmodel	10
3. VELDONDERZOEK.....	11
3.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksopzet	11
3.2. Werkwijze	11
3.3. Resultaten	11
3.4. Interpretatie	11
4. CONCLUSIE EN AANBEVELINGEN	13
4.1. Beantwoording vraagstelling	13
4.2. Aanbevelingen	13
4.3. Betrouwbaarheid	14
GERAADPLEEGDE BRONNEN	15
LIJST VAN AFKORTINGEN EN BEGRIPPEN	16
BIJLAGEN	
1. Topografische kaart	
2. Archis-informatie	
3. Boorlocatiekaart	
4. Boorbeschrijvingen	
5. Periodentabel	
6. Historische kaart 1811-1832	
7. Historische kaart 1897	
8. Historische kaart 1948	

Administratieve gegevens van het plangebied

<i>Toponiem</i>	Achterhoeksestraat 63
<i>Onderzoeksmeldingsnummer</i>	39977
<i>Plaats</i>	Rucphen
<i>Gemeente</i>	Rucphen
<i>Kadastrale aanduiding</i>	Rucphen G 1638
<i>Provincie</i>	Noord-Brabant
<i>Coördinaten</i> <i>Centrum</i> <i>Hoekpunten</i>	97.525/394.639 97.507/394.644 (NW) 97.511/394.626 (ZW) 97.542/394.635 (ZO) 97.538/394.652 (NO)
<i>Oppervlakte plangebied</i>	Circa 1050 m ²
<i>Onderzoekskader</i>	Bestemmingsplanwijziging
<i>Opdrachtgever</i>	AGEL Adviseurs Contactpersoon: dhr. G. Visser Postbus 4156 4900 CD Oosterhout Tel: 0162-456481
<i>Uitvoerder</i>	Becker & Van de Graaf bv Contactpersoon: mevr. M. Berkhout Postbus 126 2200 AC Noordwijk (ZH) Tel: 071-3326888 Email: mberkhout@bgarcheologie.nl
<i>Bevoegde overheid</i>	Gemeente Rucphen Afdeling Welzijn en Monumenten Contactpersoon: mevr. H. van Alphen Raadhuisstraat 27 4715 ZG Rucphen Tel: 0165-349500 Deskundige namens de bevoegde overheid: Regiobureau Breda Contactpersoon: drs. G.J.A. Sophie Claudius Prinsenlaan 10 4811 DJ Breda Telnr. 076-5294183 Email: gja.sophie@breda.nl
<i>Beheer en plaats van documentatie</i>	Becker & Van de Graaf, Noordwijk
<i>Uitvoeringsdatum veldwerk</i>	22-03-2010

1. Inleiding

1.1. Aanleiding

In opdracht van AGEL Adviseurs heeft archeologisch onderzoeksbureau Becker & Van de Graaf bv in maart 2010 een inventariserend veldonderzoek (IVO) verkennende fase, door middel van boringen, uitgevoerd voor een locatie aan de Achterhoeksestraat 63 in Rucphen, gemeente Rucphen. De aanleiding voor dit onderzoek is het voornemen een nieuwe woning te bouwen in de tuin van het bestaande pand. Daar de tuin niet als woonlocatie in het bestemmingsplan voorkomt, is een wijziging in het bestemmingsplan nodig. Graafwerkzaamheden ten behoeve van deze ontwikkeling zullen zorgen voor een bodemverstoring tot een onbekende diepte. Naar verwachting zal er geen kelder worden aangelegd. De kans bestaat dat eventueel aanwezige archeologische waarden door de graafwerkzaamheden verstoord dan wel vernietigd zullen worden. Om deze reden dient een archeologische verkenning van het gebied plaats te vinden.

1.2. Doel- en vraagstelling van het onderzoek

De doelstelling van het bureauonderzoek is het opstellen van een gespecificeerde archeologische verwachting voor het plangebied. Dit gebeurt aan de hand van bestaande bronnen over bekende en verwachte archeologische waarden binnen het plangebied. Het doel van het veldonderzoek is het toetsen en zo nodig aanvullen van de gespecificeerde verwachting. Daarnaast wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap in het plangebied, voor zover deze vormeenheden van invloed kunnen zijn geweest op de bruikbaarheid van de locatie door de mens in het verleden. Op basis van de resultaten van het onderzoek kunnen kansarme zones van het plangebied worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd voor behoud of voor vervolgonderzoek. Om deze doelstelling te kunnen realiseren, wordt op de volgende vragen een antwoord gegeven (Berkhout 2010):

- Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de locatie?
- Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog als intact te beschouwen?
- Zijn er archeologische waarden te verwachten in het plangebied?
- Wat is de diepteligging van eventueel aanwezige archeologische waarden?
- Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied en wordt deze bij het veldonderzoek bevestigd?
- In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen graafwerkzaamheden?

Het archeologisch bureauonderzoek en het inventariserend veldonderzoek zijn uitgevoerd conform de Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie (KNA), versie 3.1 (Centraal College van Deskundigen 2006).

Voor de in dit rapport gebruikte geologische en archeologische tijdsaanduidingen wordt verwezen naar bijlage 5. Afkortingen en enkele vaktermen worden achterin dit rapport uitgelegd (zie lijst van afkortingen en begrippen).

1.3. Ligging van het plan- en onderzoeksgebied

De ligging van het onderzochte gebied, oftewel het plangebied, is globaal weergegeven in bijlage 1. Het plangebied ligt aan de Achterhoeksestraat in het noorden van Rucphen, in de tuin van huisnummer 63. De exacte ligging en contouren van het plangebied zijn weergegeven in bijlage 3.

Om tot een gespecificeerde verwachting voor het plangebied te komen, is niet alleen gekeken naar bekende gegevens over het plangebied zelf maar ook naar de omgeving. Voor het totale onderzochte

gebied, oftewel het onderzoeksgebied, is als begrenzing een straal van 1000 m rondom het plangebied gekozen.

2. Bureauonderzoek

De gegevens van dit hoofdstuk zijn overgenomen uit het eerder uitgevoerde bureauonderzoek (Engel, van den & Corver 2009).

2.1. Werkwijze

Tijdens het bureauonderzoek zijn gegevens verzameld over het onderzoeksgebied. Er is gekeken naar bekende archeologische waarden, uitgevoerde archeologische onderzoeken, de fysieke kenmerken van het oude en huidige landschap en naar informatie over bodemverstoringen. Er is gebruik gemaakt van de Cultuurhistorische Waardenkaart (CHW) van de provincie Noord-Brabant. Daarnaast is er gekeken naar de landelijke verwachtingskaart (de Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden) en naar het Archeologisch Informatie Systeem (Archis II) van de Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed (RCE). Aanvullende historische informatie is verkregen uit beschikbaar historisch kaartmateriaal, waaronder het Minuutplan van begin 19^e eeuw en enkele historische topografische kaarten (www.watwaswaar.nl).

Om inzicht te krijgen in de opbouw en ontwikkeling van het landschap zijn onder andere de bodemkaart en de geomorfologische kaart van Nederland gebruikt (Stichting voor Bodemkartering 1987; Stichting voor Bodemkartering / Rijks Geologische Dienst 1984). Voor informatie over het reliëf in en rondom het plangebied is gebruik gemaakt van het Actueel Hoogtebestand van Nederland (AHN; www.ahn.nl). Deze gegevens zijn aangevuld en achtergrondliteratuur (zie literatuurlijst).

2.2. Geologie, geomorfologie en bodem

2.2.1. Ontstaansgeschiedenis landschap

In het Laat-Pleistoceen, met name het Weichselien (periode van 120.000 tot 10.000 jaar geleden), is het vroegpleistocene landschap bedekt geraakt met een relatief dunne laag (maximaal enkele meters) door de wind afgezet dekzand. Het meeste dekzand heeft zich verzameld in de diepste delen van een vroegpleistocene estuariumgeul, gelegen ongeveer tussen de snelweg A58 en het beekdal van de Mark. Op de hogere delen volgde de dekzandbedekking grotendeels het reliëf van de vroegpleistocene estuariene afzettingen, waardoor deze gebieden op de geomorfologische kaart staan aangegeven als terrasafzettingsswelingen of -vlakten bedekt met dekzand¹. Op verschillende locaties zijn aan het einde van het Weichselien (Late-Dryas, 11.000 tot 10.000 jaar geleden) of gedurende het Holoceen (vanaf 10.000 jaar geleden) kleine dekzandruggen en dekzandkopjes ontstaan.

Het dekzandlandschap met terrasafzettingsswelingen en -vlakten wordt doorsneden door verschillende grotere en kleinere beken. Verschillende van deze beken zijn zo ver ingesneden in het dekzand dat in de dalen de zware vroegpleistocene estuariene klei aan de oppervlakte voorkomt. De slechte doorlatendheid voor water van deze klei heeft er voor gezorgd dat gedurende het Holoceen in veel beekdalen veenvorming optrad². Dit veen is in de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd ontgonnen en weggegraven, waardoor er nu geen veen meer voorkomt in dit gebied. Het dekzand op de terrasafzettingsswelingen bestaat voornamelijk uit fijn zand en is relatief lemig. Hierdoor kan de grond goed water vasthouden en is daarmee erg geschikt voor de landbouw. Met name de hogere gronden naast de beekdalen zijn daarom al langdurig in gebruik door de mens. De beekdalen zijn meestal pas vanaf de Middeleeuwen ontgonnen en sindsdien in gebruik voor beweiding³.

2.2.2. Geomorfologie

Het plangebied ligt volgens de geomorfologische kaart op een terrasafzettingsswelling (kaartcode 3L12).⁴ Voorbeelden van terrasafzettingsswelingen bedekt met dekzand worden met name in westelijk Noord-Brabant aangetroffen.

¹ Stichting voor Bodemkartering/Rijks Geologische Dienst 1984

² Stichting voor Bodemkartering 1987

³ Berends et al. 2005

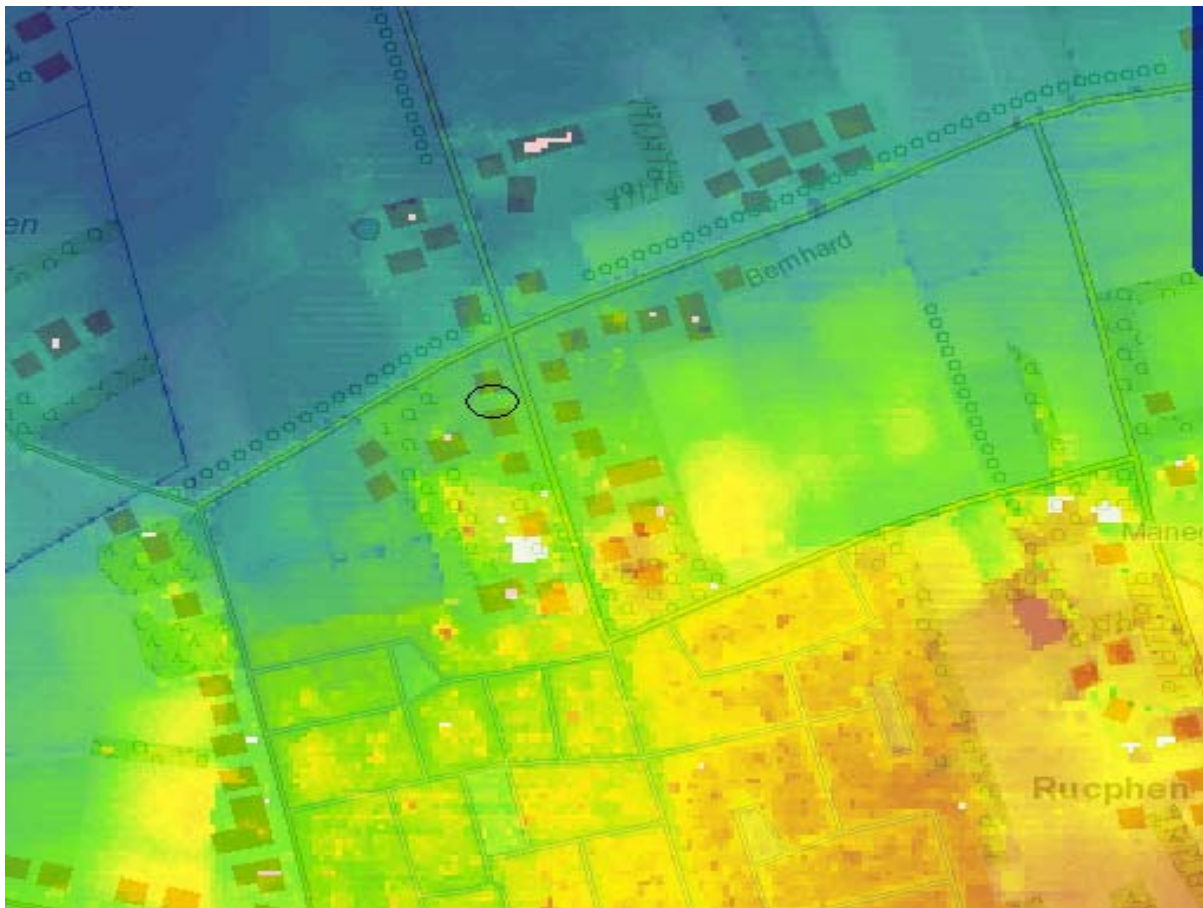
⁴ Stichting voor Bodemkartering 1984.

Circa 200 meter ten zuiden en circa 250 meter ten noorden van het plangebied liggen glooiingen in de terrasafzettingenvlakte die bedekt zijn met dekzand (kaartcode 4H10a). Het plangebied ligt op een net iets vlakkere helling (figuur 1) en mist een afdekking met dekzand.

2.2.3. Bodem

Volgens de bodemkaart ligt het plangebied op een laarpodzol met leemarm en zwak lemig, fijn zand (kaartcode cHn21) met grondwatertrap VI.⁵ Laarpodzolen hebben een antropogeen mestdek van 30 tot 50 cm dikte, dat evenals bij de enkeerdgronden door plaggenbemesting kan zijn ontstaan, het zijn de dunnere oude bouwlandgronden, die meestal oudere ontginningen genoemd worden. "Laar" is, evenals "loo" en "kamp", een veldnaam die bij de wat oudere ontginningen veel voorkomt. In de praktijk heeft een laarpodzol een dun plaggendek, een door potstalbemesting opgebracht dek met een dikte tussen 30 en 50 cm. Onder de laarpodzol kan eveneens een oude bodem schuilgaan, maar door de kleinere dikte van de opgebrachte laag bestaat de kans dat de bovenkant van de oude bodem en dus (gedeelten van) sporen verploegd zijn.

Een laarpodzol komt vaak voor in combinatie met ondiepe grondwaterstanden⁶. Grondwatertrap VI betekent dat het grondwater in de zomer dieper dan 120 cm en in de winter tussen de 40 en 80 cm onder maaiveld ligt.

Figuur 1: Uitsnede uit het AHN. De ligging van het plangebied is rood omrand. Rood zijn hoger gelegen delen van het landschap, blauw zijn de lager gelegen delen.

⁵ Stichting voor Bodemkartering 1987.

⁶ Ten Cate en Maarleveld 1977

2.3. Archeologie

Binnen het plangebied zijn geen terreinen aanwezig die op de Archeologische Monumentenkaart (AMK) als waardevol staan aangegeven. Ook zijn er geen waarnemingen en vondsten gemeld en geen eerdere onderzoeken uitgevoerd.

Het plangebied staat op de Indicatieve Kaart Archeologische Waarden (IKAW) aangegeven als een gebied met een lage trefkans voor archeologische waarden (bijlage 2). Deze waardering is voornamelijk gebaseerd op de ligging in een ontveningsgebied. Door de groei van het veen gedurende een groot deel van het Holoceen is er weinig bewoning in het gebied mogelijk geweest tot het einde van de Middeleeuwen toen de ontginning van het veen begon. Toch dient er rekening in het plangebied gehouden te worden met de potentiële aanwezigheid van archeologische waarden. Er kunnen namelijk in het gebied vondsten en sporen uit het Laat Paleolithicum, het begin van het Mesolithicum en de Late Middeleeuwen en Nieuwe tijd voorkomen.

Binnen een ruime straal (ongeveer twee kilometer) rondom het plangebied heeft in het verleden geen archeologisch veldonderzoek plaatsgevonden. Ook zijn er volgens de archeologische monumentenkaart van de provincie Noord-Brabant geen waardevolle terreinen aanwezig in of rondom het plangebied. De enige waarnemingen in de wijde omtrek vormt een cluster van waarnemingen van enkele vuurstenen artefacten op een afstand van circa 900 tot 1000 m ten noorden van het plangebied (Archis waarnemingen 411534, 412429, 412431, 412435, 412441). De artefacten zijn volgens ARCHIS-II gedateerd uit het Mesolithicum of Neolithicum. Ter plaatse van ARCHIS waarneming 411534 (Bijlage 2), zijn onder andere Romeins bronzen beslag, een Romeinse munt, Romeinse loden netverzwaringen en gewichten, Romeins en /of IJzertijd aardewerk, een bronzen Romeinse armband, een Romeins ijzeren en loden hengel en een deel van een ongedateerd aardewerken beeldje waargenomen.

De lokale heemkundekring "De Oranjeboom" heeft geen aanvullende informatie kunnen leveren (J. van Uijthoven & K. Machielsen).

2.4. Historische situatie en mogelijke verstoringen

Rucphen maakt deel uit van de laatmiddeleeuwse veenontginningen in westelijk Noord-Brabant. Het grondgebied van de gemeente Rucphen wordt reeds ontgonnen vanaf 1297 en de directe omgeving van de plaats Rucphen zelf vanaf 1357. De verving (afgraven van het veen) vond plaats van de late 13e tot en met de vroege 16e eeuw. De infrastructuur hiervoor benodigd heeft veel sporen achtergelaten in het landschap, zoals turfvaarten en af- en ontwateringskanalen. Het dorp Rucphen is ontstaan langs één van de kanalen, de Vlettevaart van Oudenbosch. Na het einde van de turfwinning ging men over op de landbouw. Op de voormalige ontgonnen terreinen werden vaak landgoederen en bossen aangelegd. In de 18e eeuw slibden veel van de turfvaarten dicht door ongebruik (Landschapsonwikkelingsplan Rucphen, 2009).

Op het kadastrale Minuutplan, de oudst geraadpleegde kaart binnen dit onderzoek, ligt het plangebied te midden van een oud stratenplan. De Achterhoeksestraat en de omringende wegen zoals de Jan Vermeerstraat (voorheen de Kromme Straat) en de Bernhardstraat (voorheen de Weg van Rucphen naar Hoeven) zijn sinds de kadastrale minuutkaart van 1811-32 weinig veranderd. Vanaf de kadastrale minuutkaart daterend tussen 1811 en 1832 tot en met de kaart van 1890 is er geen bebouwing geweest en is het in gebruik geweest als akker. Op kaarten tussen 1910 en 1960 staat er een huis, boerderij of schuur in het plangebied getoond (watwaswaar.nl). Sinds 1968 heeft het steeds deel van de tuin of het erf uitgemaakt.

In het plangebied hebben volgens de Ontgrondingenkaart van Noord-Brabant, te raadplegen via www.bodemloket.nl, geen ontgrondingen plaatsgevonden, die wijzen op een verstoring van de bodem⁷. Wel heeft in het plangebied milieukundig bodemonderzoek plaatsgevonden, waaruit geconcludeerd werd dat de locatie onverdacht was op de aanwezigheid van verontreinigingen.

⁷ Het gebied ten noorden van de Bernhardstraat is overigens wel volledig ontgrond volgens de provincie Noord-Brabant. Dit is ook duidelijk af te leiden aan de hand van het AHN in Figuur 1.

2.5. Gespecificeerd verwachtingsmodel

Op basis van het bureauonderzoek is vastgesteld dat het plangebied naar verwachting op een terrasafzettingsswelling ligt, een geologische verhoging in het landschap die is afgedekt door een dunne laag dekzand. Gedurende het Holocene is door de geleidelijke vernatting van het gebied het dekzand met veen afgedekt geraakt. Vanaf het einde van de Middeleeuwen is men begonnen met het ontginnen van het veen, waardoor het gebied wederom bruikbaar werd. Volgens bodemkaarten zijn er in het plangebied laarpodzolgronden te verwachten, gronden met een dun plaggendek die het oorspronkelijke maaiveld kunnen hebben afgedekt. De vraag is echter in hoeverre hier sprake is van een “echt” plaggendek, zoals besproken in paragraaf 2.3. De kans is eveneens aanwezig dat de humeuze top van het bodemprofiel bestaat uit bolster, de bovenlaag van het veen, die na de ontginning van het veen vermengd met zand teruggelegd werd.

Hoewel slechts weinig archeologisch gezien bekend is in de omgeving van Rucphen, bestaat er in het plangebied theoretisch gezien, mede vanwege de oorspronkelijk relatief hogere ligging in het landschap, een middelhoge archeologische verwachting op het aantreffen van jachtkampen uit de periode Paleolithicum en Mesolithicum. Tevens was het gebied na ontginning van het veen wederom geschikt voor occupatie vanaf het einde van de Late Middeleeuwen. Naast mogelijke bewoning dan wel bebouwing, kunnen sporen aangetroffen worden die te relateren zijn aan landbouw en ontginningswerkzaamheden. Er is echter geen specifieke informatie bekend over de opbouw van de bodem in het plangebied.

Om het verwachtingsmodel te toetsen en waar nodig aan te vullen is er een verkennend veldonderzoek door middel van boringen uitgevoerd.

3. Veldonderzoek

3.1. Onderzoekshypothese en onderzoeksopzet

Het doel van het verkennend veldonderzoek door middel van boringen is om de in het bureauonderzoek opgestelde gespecificeerde archeologische verwachting te toetsen en waar nodig aan te passen. Tijdens het veldonderzoek wordt vastgesteld waar de oorspronkelijke bodemopbouw intact is gebleven en waar niet. Daarnaast wordt inzicht verkregen in de vormeenheden van het landschap, voor zover deze van invloed zijn op de locatiekeuze in het verleden. Kansarme zones worden uitgesloten en kansrijke zones worden geselecteerd voor de volgende fasen.

3.2. Werkwijze

In het plangebied aan de Achterhoeksestraat 63 zijn 5 boringen gezet (bijlagen 3 en 4) met een diepte van 2,0 m. Deze boringen zijn evenredig verdeeld over het gedeelte van het perceel dat verstoord zal worden als gevolg van toekomstige graafwerkzaamheden ten behoeve van de geplande bebouwing. Er is gebruik gemaakt van een Edelmanboor met een diameter van 12 cm.

De boringen zijn beschreven volgens de Archeologische Standaard Boorbeschrijvingsmethode (ASB; SIKB 2008) met behulp van een veldcomputer en het programma Boormanager van I.T. Works. De locaties van de boringen (x- en y-waarden) zijn ingemeten vanuit de perceelsgrenzen en de bebouwing. De hoogtes van de boringen (z-waarden) zijn bepaald aan de hand van het Actueel Hoogtebestand van Nederland. De opgeboorde monsters zijn door middel van verbokkelen in het veld onderzocht op de aanwezigheid van archeologische indicatoren zoals aardewerk, baksteen, vuursteen, huttenleem en bot.

3.3. Resultaten

3.3.1. Lithologie, geologie en bodemopbouw

Onder in de boringen is sprake van matig fijn, zwak siltig lichtgrijs zand met enkele roestsporen. Dit zand bevindt zich in boring 1 en 2 op een diepte van 130 cm beneden maaiveld, in boring 3 op 150 cm beneden maaiveld en in boring 4 en 5 op een diepte van respectievelijk 90 en 80 cm beneden maaiveld.

In boring 1, 2 en 3 is boven het hierboven beschreven lichtgrijze zand een 70 tot 90 cm dik pakket lichtbruin of geel zand aanwezig, de zogenaamde C-horizont. In boring 1 zijn in de bovenzijde van dit pakket sporen van modern baksteen aangetroffen.

De bovengrond van boring 1 en 2 bestaat uit zwak tot matig humeus donkergrijs matig fijn, zwak siltig zand. De kleur ervan is sterk gevlekt, waarbij het hoofdzakelijk om lichtgrijze en koffiebruine vlekken en brokken gaat, mogelijke restanten van de vroeger aanwezige E- en B-horizont.

In de bovengrond van boring 4 en 5 is duidelijk zichtbaar dat hier al geruime tijd bomen staan. Het houthoudende zand in de bovengrond heeft vanwege de droogte een zeer fijn karakter en een lichtgrijze kleur en is in dat opzicht overeenkomstig de bovengrond van de meeste bosgronden in Nederland.

3.3.2. Archeologische indicatoren

Er zijn geen archeologische indicatoren aangetroffen.

3.4. Interpretatie

De gevlekte bovengrond aangetroffen in boring 1, 2 en 3 en de scherpe overgang tussen de bovengrond en het gele zand, de C-horizont, vormen een aanwijzing voor de vermenging van meerdere bodemlagen. Getuige de moderne baksteenfragmenten en het gevlekte karakter kan gesteld worden dat de bovengrond tot minimaal de top van de C-horizont niet (meer) intact is. De vlekken en brokken in de bovengrond van boringen 2, 3 en 5 zijn qua kleur te herleiden tot restanten

van een voormalige E- en B-horizont. In boring 4 is weinig van de oorspronkelijke bodemopbouw overgebleven. De bovengrond heeft plaatsgemaakt voor een 90 cm dik egaal grijs dek bestaande uit zeer fijn, houthoudend, zand.

Op grond van de bodemopbouw kan worden gesteld dat de oorspronkelijke bodemopbouw in het plangebied verstoord is. Onbekend is of de huidige top van de C-horizont in de boringen, met name in boring 4 en 5, ook de vroegere top van de C-horizont is geweest. Aangezien de diepte verstoringen, die dus mogelijk door afgraving nog dieper kunnen zijn dan de dikte van de bovengrond nu is, zijn er naar alle waarschijnlijkheid geen onverstoorde archeologische resten meer aanwezig in het plangebied. Gezien de gespecificeerde archeologische verwachting kunnen er in de onverstoorde C-horizont nog resten van diepe afvalkuilen of waterputten uit de Late Middeleeuwen of Nieuwe Tijd aanwezig zijn. Onduidelijk is echter of deze niet al zijn weggegraven en/of überhaupt aanwezig waren/zijn.

4. Conclusie en aanbevelingen

In opdracht van AGEL Adviseurs is in maart 2010 een inventariserend veldonderzoek (IVO) verkennende fase, door middel van boringen uitgevoerd in verband met de geplande (her)ontwikkeling van het plangebied aan de Achterhoeksestraat 63 in Rucphen, gemeente Rucphen.

Het booronderzoek heeft uitgewezen dat er sprake is van een lage verwachting op basis van de verstoringen die in de bodem zijn waargenomen en de hierop gebaseerde verwachting dat eventuele resten niet (meer) *in situ* aanwezig zullen zijn. De in het bureauonderzoek gestelde lage verwachting kan dus gehandhaafd blijven. De kans dat in het plangebied archeologische resten verstoord zullen worden door de voorgenomen graafwerkzaamheden is uitermate klein.

4.1. Beantwoording vraagstelling

- *Wat is de fysiek-landschappelijke ligging van de locatie?*

Het plangebied ligt in het dekzandgebied van Noord-Brabant op een terrasafzettingsswelling.

- *Hoe is de bodemopbouw in het plangebied en in welke mate is deze nog als intact te beschouwen?*

De gehele bodemopbouw bestaat uit zand. Met name de donkergrijze bovengrond is sterk gevlekt. Het merendeel van de boringen is tot in de top van de C-horizont verstoord geraakt. Het is daarmee niet meer mogelijk gebleken het bodemtype in de boringen te classificeren.

- *Zijn er archeologische waarden te verwachten in het plangebied?*

Gezien de grootschalige verstoringen in de bodem tot in de C-horizont is de kans zeer klein dat er archeologische resten *in situ* aangetroffen zullen worden. Theoretisch kunnen dieper in de C-horizont nog sporen aangetroffen worden, maar ook de kans hierop is klein.

- *Wat is de diepteligging van eventueel aanwezige archeologische waarden?*

Niet van toepassing.

- *Wat is de specifieke archeologische verwachting van het plangebied en wordt deze bij het veldonderzoek bevestigd?*

Op basis van de resultaten van het booronderzoek kan een lage tot zeer lage trefkans worden uitgesproken voor alle perioden.

- *In hoeverre worden eventueel aanwezige archeologische waarden bedreigd door de voorgenomen graafwerkzaamheden?*

Gezien de bodemverstoringen is de kans het aantreffen van archeologische waarden zeer klein.

4.2. Aanbevelingen

Tijdens het onderzoek is geconstateerd dat het plangebied over een sterk verstoorde bodemopbouw beschikt. Op basis van de resultaten van het inventariserend veldonderzoek wordt geadviseerd om geen vervolgonderzoek uit te laten voeren.

NB. Bovenstaand advies dient gecontroleerd en beoordeeld te worden door de bevoegde overheid, in dit geval de gemeente Rucphen. Deze zal vervolgens een besluit nemen inzake de te volgen procedure. Becker & Van de Graaf bv wil meegeven dat voordat dit besluit genomen is, er niet begonnen kan worden met bodemverstoringende activiteiten of activiteiten die voorbereiden op bodemverstoringen.

4.3. Betrouwbaarheid

Het uitgevoerde onderzoek is op zorgvuldige wijze verricht volgens de algemeen gebruikelijke inzichten en methoden. Het archeologisch onderzoek is erop gericht om de kans op het onverwacht aantreffen dan wel het ongezien vernietigen van archeologische waarden bij bouwwerkzaamheden in het plangebied te verkleinen. Aangezien het onderzoek is uitgevoerd door middel van een steekproef kan echter, op basis van de onderzoeksresultaten, de aan- of afwezigheid van eventuele archeologische waarden niet gegarandeerd worden. Wij wijzen u er graag op dat indien archeologische waarden worden aangetroffen deze conform de Monumentenwet 1988, artikel 53, bij het Rijk gemeld dienen te worden.

Geraadpleegde bronnen

ANWB, 2005: *ANWB Topografische Atlas Noord-Brabant 1:25000*, Den Haag.

Barends, S./ H.G. Baas/ M.J. de Harde/ J. Renes/ T. Stoll/ J.C. van Triest/ R.J. de Vries/ F.J. van Woudenberg, 2005⁹ (1986): *Het Nederlandse landschap. Een historisch-geografische benadering*, Utrecht.

Berendsen, H.J.A., 2005³ (1997): *Landschappelijk Nederland. De fysisch-geografische regio's*, Assen.

Berkhout, M., 2010: *Plan van aanpak. Achterhoeksestraat 63 in Rucphen, gemeente Rucphen, Noordwijk* (Intern rapport, Becker & Van de Graaf).

Centraal College van Deskundigen, 2006: *Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie*, versie 3.1, Gouda.

Engel, H.W.D. van de & B.A. Corver, 2009: *Archeologisch bureauonderzoek Achterhoeksestraat 63 te Rucphen*, Noordwijk.

Gerards, M., L. Brand en J. de Bekker, 2009: *Landschapsonwikkelingsplan Rucphen*, BRO Boxtel, Boxtel.

Leenders, K.A.H.W., 1996: *Van Turnhoutervoorde tot Strienemonde. Ontginnings- en nederzettingsgeschiedenis van het noordwesten van het Maas-Schelde-Demergebied (400-1350)*, Zutphen.

Mulder, E.F.J. de/ M.C. Geluk/ I.L. Ritsema/ W.E. Westerhoff/ T.E. Wong, 2003: *De ondergrond van Nederland*, Groningen/Houten.

SIKB, 2008: *Archeologische standaard boorbeschrijving*, Archeologie Leidraad, Gouda.

Stichting voor Bodemkartering / Rijks Geologische Dienst, 1984: *Geomorfologische kaart van Nederland, 1:50.000, 49 Bergen op Zoom*, Wageningen / Haarlem.

Stichting voor Bodemkartering, 1987: *Bodemkaart van Nederland, 1:50.000, blad 49 West Bergen op Zoom*, Wageningen.

Ten Cate, J.A.M., G.C. Maarleveld, 1977: *Toelichting op de legenda van de Geomorfologische kaart van Nederland*, Wageningen/Haarlem

Uitgeverij Nieuwland, 2005: *Grote Historische topografische Atlas, ± 1905, Noord-Brabant*, schaal 1:25.000, Tilburg.

Websites

www.ahn.nl/viewer

www.rucphen.nl

watwaswaar.nl

Lijst van afkortingen en begrippen

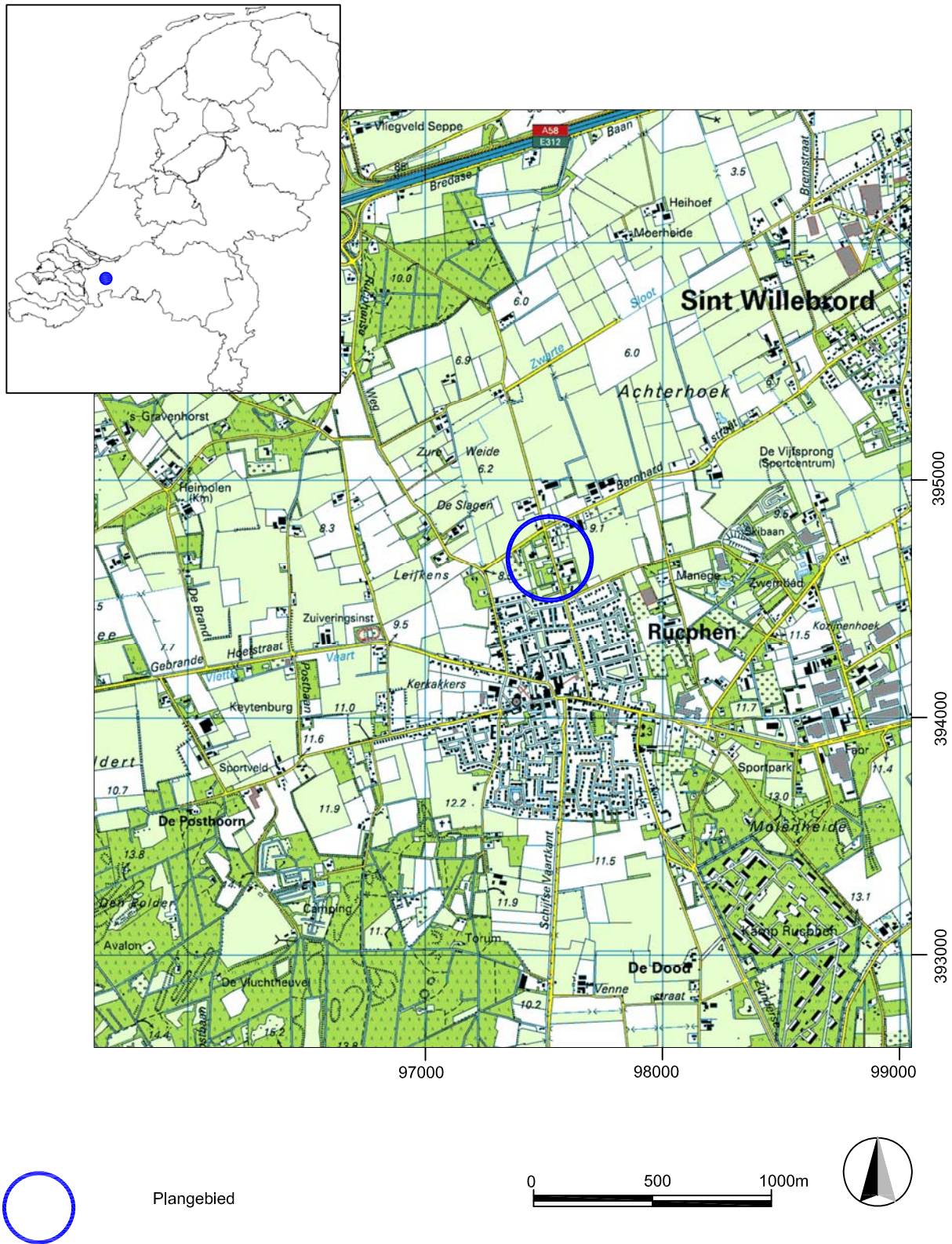
Afkortingen

Archis	Archeologisch Informatie Systeem
AMK	Archeologische Monumenten Kaart
BP	Before Present (Present = 1950)
CHW	Cultuurhistorische Waardenkaart
GPS	Global Positioning System
IKAW	Indicatieve Kaart van Archeologische Waarden
KNA	Kwaliteitsnorm Nederlandse Archeologie
mv	maaiveld (het landoppervlak)
NAP	Normaal Amsterdams Peil
PvA	Plan van Aanpak
RCE	Rijksdienst voor het Cultureel Erfgoed

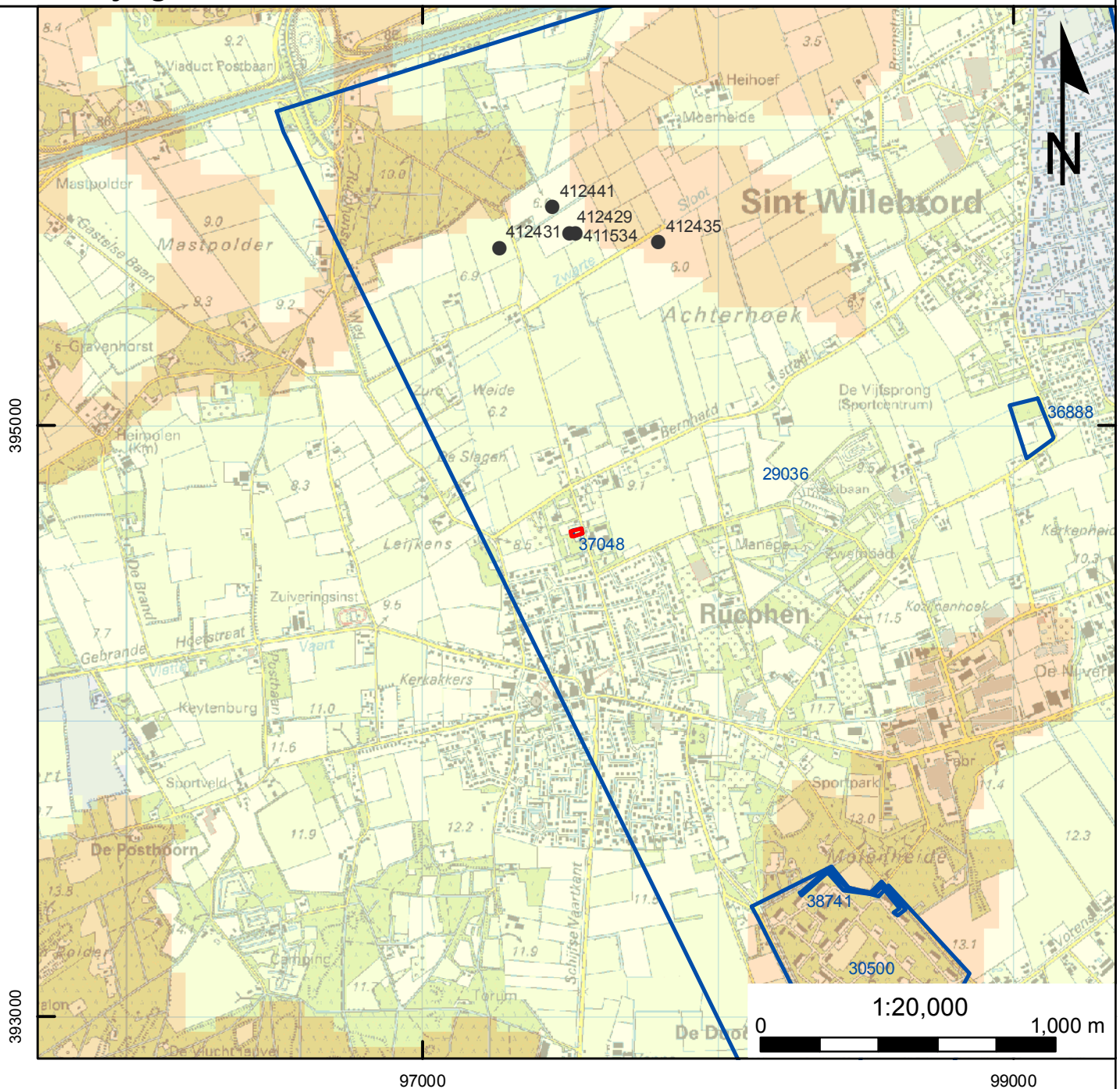
Verklarende woordenlijst

antropogeen	door menselijke activiteit veroorzaakt of gemaakt
artefact	door de mens vervaardigd voorwerp
Edelmanboor	een handboor voor bodemonderzoek
eerdgrond	grond met een humushoudende minerale bovengrond van meer dan 50 cm, ontstaan door invloed van de mens, vaak gaat het om een esdek
esdek	dikke humeuze laag ontstaan door eeuwenlange bemesting; beschermt de oorspronkelijke bodem tegen ploegen en andere verstoringen
horizont	kenmerkende laag binnen de bodemvorming
humeus	organische stoffen bevattend; bestaande uit resten van planten en dieren in de bodem
leem	samenstelling van meer dan 50% silt, minder dan 50% zand en minder dan 25% klei
podzol	goed ontwikkelde bodem in gebieden met veel neerslag
silt	zeer fijn sediment met grootte 0,002-0,063 mm
slak	steenachtig afval van metaal- of aardewerkproductie
vaaggrond	grond zonder duidelijke tekenen van bodemvorming
zavel	grondsoort die tussen 8 en 25% klei (deeltjes kleiner dan 0,002 mm) bevat

Bijlage 1: Topografische kaart

Bijlage 2: Archis-informatie

Projectnummer: 20210310
Projectnaam: Rucphen, Achterhoeksestraat 63

Legenda

- Plangebied
- vondstmeldingen
- waarnemingen
- onderzoeksmeldingen

monumenten

- Terrein van archeologische betekenis
- Terrein van archeologische waarde
- Terrein van hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde
- Terrein van zeer hoge archeologische waarde, beschermd

IKAW

- lage trefkans (water)
- middelhoge trefkans (water)
- hoge trefkans (water)
- lage trefkans
- water
- middelhoge trefkans
- ongekarteerd
- hoge trefkans
- zeer lage trefkans

Bijlage 3: Boorlocatiekaart

Projectnummer: 20210310
Projectnaam: Rucphen, Achterhoeksestraat 63

Legenda

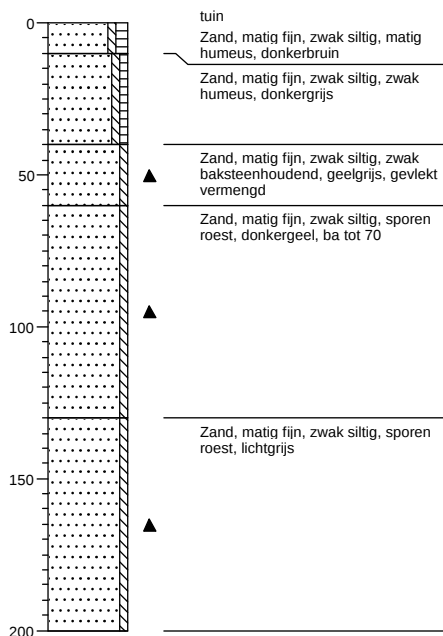
- Plangebied
- Boringen

Bijlage 4: Boorbeschrijvingen

Boring

01

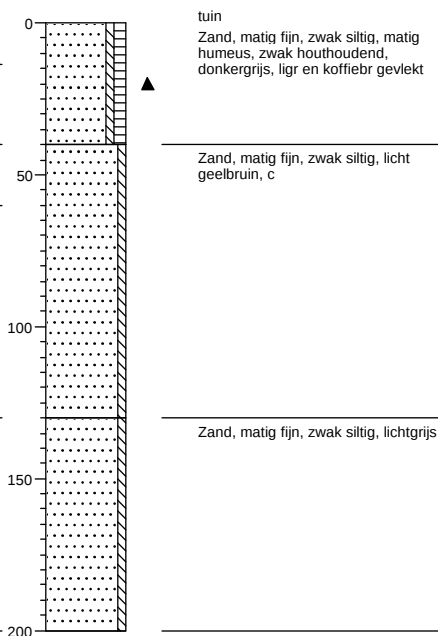
Datum: 22-03-2010
X: 97510
Y: 394642
Maaiveld [m]: 9,86
GWS:
Opmerking:

Boring

02

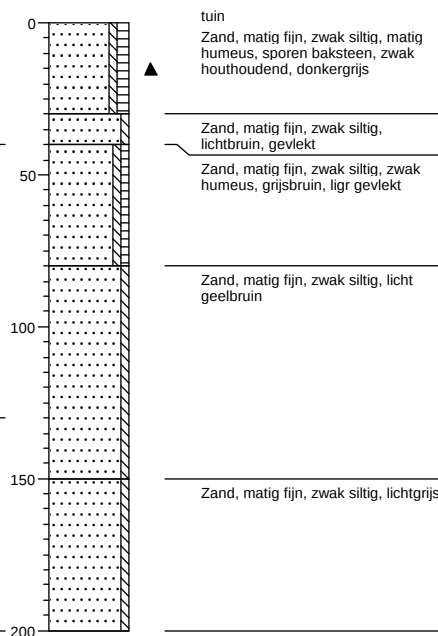
Datum: 22-03-2010
X: 97512
Y: 394630
Maaiveld [m]: 10,02
GWS:
Opmerking:

Boring

03

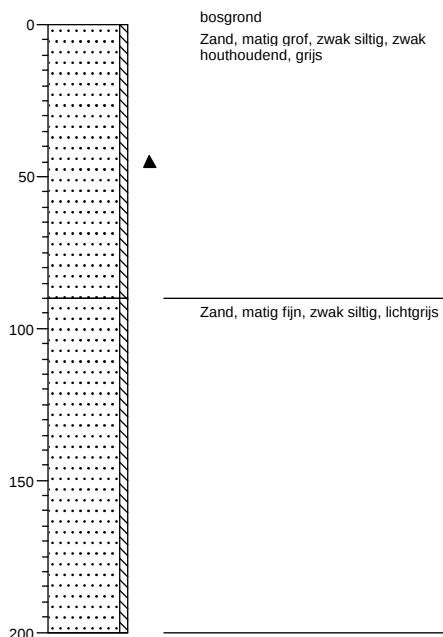
Datum: 22-03-2010
X: 97526
Y: 394640
Maaiveld [m]: 9,9
GWS:
Opmerking:

Boring

04

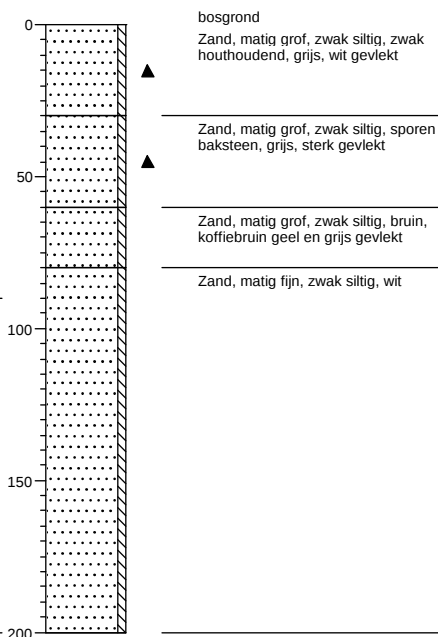
Datum: 22-03-2010
X: 97535
Y: 394649
Maaiveld [m]: 9,75
GWS:
Opmerking:

Boring

05

Datum: 22-03-2010
X: 97538
Y: 394637
Maaiveld [m]: 10,17
GWS:
Opmerking:

Legenda (conform NEN 5104)

grind

	Grind, siltig
	Grind, zwak zandig
	Grind, matig zandig
	Grind, sterk zandig
	Grind, uiterst zandig

zand

	Zand, kleiig
	Zand, zwak siltig
	Zand, matig siltig
	Zand, sterk siltig
	Zand, uiterst siltig

veen

	Veen, mineraalarm
	Veen, zwak kleiig
	Veen, sterk kleiig
	Veen, zwak zandig
	Veen, sterk zandig

klei

	Klei, zwak siltig
	Klei, matig siltig
	Klei, sterk siltig
	Klei, uiterst siltig
	Klei, zwak zandig
	Klei, matig zandig
	Klei, sterk zandig

leem

	Leem, zwak zandig
	Leem, sterk zandig

overige toevoegingen

	zwak humeus
	matig humeus
	sterk humeus
	zwak grindig
	matig grindig
	sterk grindig

geur

	geen geur
	zwakke geur
	matige geur
	sterke geur
	uiterste geur

olie

	geen olie-water reactie
	zwakke olie-water reactie
	matige olie-water reactie
	sterke olie-water reactie
	uiterste olie-water reactie

p.i.d.-waarde

	>0
	>1
	>10
	>100
	>1000
	>10000

monsters

	geroerd monster
	ongeroerd monster

overig

	bijzonder bestanddeel
	Gemiddeld hoogste grondwaterstand
	grondwaterstand
	Gemiddeld laagste grondwaterstand

	slib
	water

Legenda afkortingen Archeologische Boorbeschrijving (conform ASB 2008)

Percentages en Mediaan

Klasse	Zandmediaan
Uiterst fijn	63-105 µm
Zeer fijn	105-150 µm
Matig fijn	150-210 µm
Matig grof	210-300 µm
Zeer grof	300-420 µm
Uiterst grof	420-2000 µm

Nieuwvormingen

(1=spoor, 2=weinig, 3=veel)

Afkorting	Nieuwvormingen
FEC	IJzerconcreties
FFC	Fosfaatconcreties
FOV	Fosfaatvlekken
MNC	Mangaanconcreties
ROV	Roestvlekken
VIV	Vivianiet
VKZ	Verkiezeling
ZAV	Zandverkittingen

Bodemkundige interpretaties

Code	Bodemkundige interpretaties
BOD	Bodem
BOV	Bouwvoor
ESG	Esgrond
GLE	Gleyhorizont
HIN	Humusinspoeling
INH	Inspoelingshorizont
KAT	Katteklei
KBR	Klei, brokkelig
LOO	Loodzand
MOE	Moedermateriaal
OMG	Omgewerkte grond
OPG	Opgebrachte grond
OXR	Oxidatie-reductiegrens
POD	Podzol
RYP	Gerijpt
TKL	Top kalkloos
TRP	Terpaarde
UIT	Uitspoelingshorizont
VEN	Vegetatieniveau
VNG	Gelaagd vegetatieniveau
VRG	Vergraven

Bodemhorizont

Code	Bodemhorizont	Omschrijving
BHA	A-horizont	Minerale bovengrond
BHAB	AB-horizont	Overgangshorizont
BHAC	AC-horizont	Overgangshorizont
BHAE	AE-horizont	Overgangshorizont
BHB	B-horizont	Inspoelingshorizont
BHBC	BH-horizont	Overgangshorizont
BHC	C-horizont	Uitgangsmateriaal
BHE	E-horizont	Uitspoelingshorizont
BHEB	EB-horizont	Overgangshorizont
BHO	O-horizont	Strooisellaag
BHR	R-horizont	Vast gesteente

Sedimentaire karakteristiek, laaggrens

Afkorting	Afmeting overgangszone	Klasse
BDI	≥ 3,0 - < 10,0 cm	Basis diffuus
BGE	≥ 0,3 - < 3,0 cm	Basis geleidelijk
BSE	< 0,3 cm	Basis scherp

Kalkgehalte

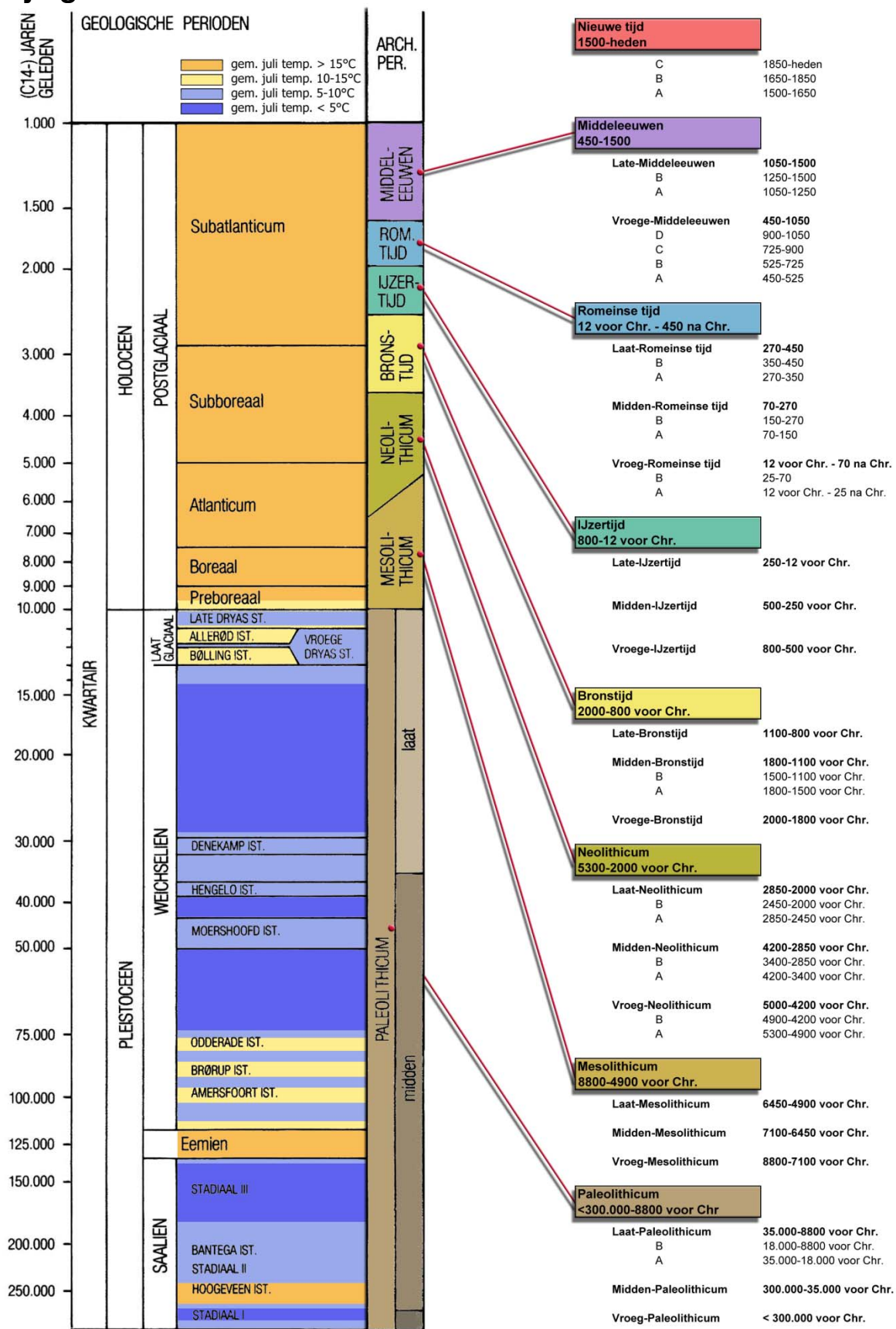
Code	Kalkgehalte
CA1	Kalkloos
CA2	Kalkarm
CA3	kalkrijk

Archeologische indicatoren

(1=spoor, 2=weinig, 3=veel)

Code	Omschrijving
AWF	Aardewerkfragmenten
BST	Baksteen
GLS	Glas
HKB	Houtskoolbrokken
HKS	Houtskoolspikkels
MXX	Metaal
OXBO	Onverbrand bot
OXBV	Verbrand bot
SGK	Gebroken kwarts
SLA	Slakken/sintels
SVU	Vuursteen
SXX	Natuursteen
VKL	Verbrande klei
VSR	Visresten

Bijlage 5: Periodentabel

Bijlage 6. Kadastrale minuutkaart 1811-32

Legenda

Plangebied

N

0 100 Meter

Rev.	Datum	Naam	Omschrijving	Goed gek.
			Historische situatie	

Becker & Van de Graaf

archeologie op maat

Bron:

www.watwaswaar.nl

Schaal

1:4000

Formaat

A4

Legenda

Plangebied

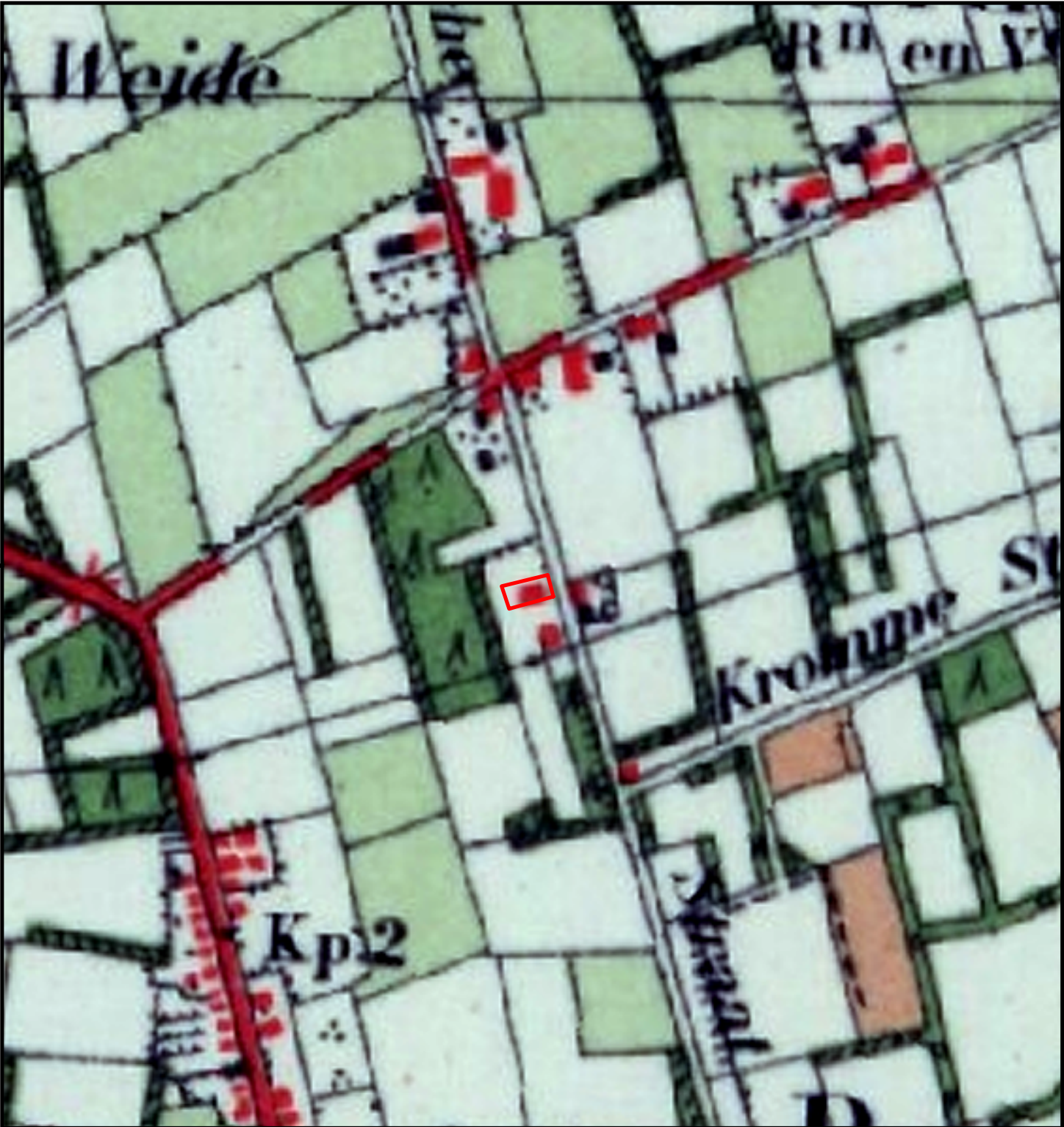
N

0 100 Meter

Rev.	Datum	Naam	Omschrijving	Goed gek.
			Historische situatie	
Becker & Van de Graaf archeologie op maat				
Bron: www.watwaswaar.nl				Schaal 1:4000
				Formaat A4

Bijlage 8. Historische kaart 1948

Legenda

Plangebied

N

0 100 Meter

Rev.	Datum	Naam	Omschrijving	Goed gek.
			Historische situatie	

Becker & Van de Graaf

archeologie op maat

Bron:
www.watwaswaar.nl

Schaal
1:4000

Formaat
A4